

УДК 351:355.02[32:316.776]-007:005(477)

DOI 10.36.030/2664-3618-2021-1-113-120

Олександр Твердохліб,*доктор наук з державного управління, доцент,**професор кафедри державного управління у сфері цивільного захисту,**Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту,**професор кафедри стратегічних комунікацій,**Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського**<https://orcid.org/0000-0002-1502-2937>*

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ НОВІТНІХ ЗАГРОЗ І ВИКЛИКІВ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

У статті здійснено загальний огляд та систематизовано базові підходи держави до вироблення й реалізації стратегії державної політики в умовах виникнення новітніх загроз і викликів в інформаційному просторі України, їх визначального впливу на її подальше функціонування за такого розвитку суспільної дійсності. Досліджено потенційно згубний вплив інформаційних факторів на базову тріаду «людина–суспільство–держава», наведено їх особливості з огляду на сучасні тенденції розвитку цієї предметної сфери, охарактеризовано напрями стратегування державної політики як засадничі принципи вироблення та імплементації ефективного й дієвого інструментарію для досягнення основної мети держави – збереження її цілісності та забезпечення стійкого розвитку у вимірах сьогодення й майбутнього. Проаналізовано сутнісну конотацію понять «національна безпека» та «інформаційна безпека» з огляду на стратегічне значення останніх для гарантування суспільної стабільності у вітчизняному та міжнародному контекстах. Окреслено засадничі пріоритети державної політики в інформаційній сфері, визначені основними нормативними документами нашої держави; наголошено на винятковій важливості специфічних проблемних питань, продиктованих новітньою реальністю інформаційного простору України, які потребують адекватного реагування й нагального вирішення з урахуванням їх стратегічного значення. Актуалізовано проблематику інформаційної реінтеграції східних областей України та тимчасово окупованих територій, яка, з огляду на її ймовірно потужний та найбільш дієвий потенціал, має передувати всім іншим напрямам, а в близькій та віддаленій перспективі здатна значною мірою полегшити й забезпечити її за безпековою, адміністративно-правовою, соціально-економічною, політичною, соціогуманітарною тощо складовими державної політики.

Ключові слова: національна безпека; інформаційна безпека держави; захист національного інформаційного простору; стратегічні напрями державної інформаційної політики; гібридні загрози й виклики.

Постановка проблеми. Проблема вдосконалення інституційного підходу в системі державного управління й регулювання відповідних процесів і явищ в інформаційному просторі сучасної України щодо наукового переосмислення сутності та ролі останніх наразі набуває особливої значущості. В нинішніх складних трансформаційних умовах Україна приділяє значну увагу порушеним проблемам, намагаючись продовжувати вибудовувати державну інформаційну політику як усередині країни, так і на міжнародній арені, прагнучи при цьому забезпечувати високий ступінь її ефективності та дієвості, зміцнюючи й посилюючи свої позиції. На цьому шляху постає комплекс складних проблемних питань, які потребують негайного вирішення, адже виважена й

продумана державна інформаційна політика перетворилася сьогодні на одну з основних складових національної безпеки країни, яка, зокрема, передбачає вжиття невідкладних заходів щодо припинення інформаційної агресії, здійснюваної з використанням зарубіжних і вітчизняних засобів масової інформації, активізацію інформаційно-роз'яснювальної роботи з метою нейтралізації небезпечного впливу на суспільно-політичну ситуацію в Україні та її окремих регіонах, своєчасне і всебічне інформування населення про порядок дій в умовах загрози прояву чи настання негативних наслідків у суспільно-політичному житті держави, зумовлених інформаційно-психологічним впливом, реалізованим у національному інформаційному просторі тощо.

Урядом України вже зроблено кілька послідовних кроків на шляху до вирішення назрілих питань сьогодення з метою вдосконалення державної політики у цій предметній сфері. Так, у нашій країні упродовж 2015–2016 рр. була створена Платформа Україна–НАТО з вивчення досвіду протидії гібридній війні, рішення щодо появи якої було прийняте під час Варшавського саміту НАТО (08–09 липня 2016 р.) (NATO Summit, 2016), щорічно протягом 2018–2019 рр. проводяться міжнародні конференції найвищого рівня – 07–08 листопада 2018 р. (Про підготовку та проведення, 2018), 30 вересня – 01 жовтня 2019 р. (Про підготовку та проведення, 2019). Основними цілями здійснюваних заходів стали: ідентифікація гібридних загроз, їх класифікація, розгляд засобів ведення війни, вивчення відповідних шляхів протидії (опираючись на досвід України, Грузії, Естонії, Великої Британії, Литви, Польщі, Латвії, інших держав), кіберзахист і протидія тероризму, а в подальшому – вироблення спільних механізмів, інструментарію протидії гібридним загрозам, нового розуміння військової сили та стратегії в контексті сучасних засобів протистояння й потенційних ризиків, започаткування спільних із НАТО проєктів та розвиток існуючих ініціатив з метою підвищення ефективності співпраці з НАТО з питань викликів сучасної війни, а також зміцнення обороноздатності України та стійкості суспільства в цілому, що у своїй сукупності матиме важливі як практико орієнтовані, так і суспільно-політичні результати й наслідки.

Аналіз останніх досліджень. Упродовж останніх кілька років у світ вийшло чимало публікацій, якими було увиразнено порушену нами проблематику. Підходи, запропоновані науковцями й практиками, вважаємо такими, які характеризують суто авторські позиції до пошуку оптимальних рішень цього складного питання, комплексне вирішення якого є, на наш погляд, питанням майбутнього, однак окремі його аспекти потребують негайних дій. Так, нам імпонують ідеї, висвітлені Г. Почепцовим (2015); (Інформаційна складова, 2015), В. Горбуліним (Горбулін, 2020; Горбулін, Додонов, Ланде, 2009), Д. Дубовим (2014), Д. Кісловим (2010; 2013), В. Гурковським (2010), основні теоретичні й прикладні підходи яких лягли в основу представленого дослідження. Крім того, на увагу заслуговують науково-практичні розвідки А. Aliaksandrau (2014), М. Van Herpen (2016), С. Leuprecht (2019), базовими ідеями яких ми послуговувалися при проведенні власної.

Мета дослідження – окреслення базових теоретико-методологічних і практико-прикладних

засад щодо вироблення стратегічних напрямів розвитку державної політики України як адекватного й виваженого підходу уряду до подальшої розбудови інформаційного простору держави в умовах гібридних загроз і викликів сучасності.

Виклад основного матеріалу. Нині в умовах розгортання військового конфлікту на Сході України та тимчасово окупованих територіях питання державного регулювання інформаційної сфери набуває особливо важливого значення. У стратегічних державних документах України РФ визнається країною-агресором (Про схвалення Стратегії, 2018; Про кінематографію, 1998; Про рішення Ради, 2020), державою-окупантом (Про особливості державної політики, 2018; Про кінематографію, 1998; Про Звернення Верховної Ради України, 2018), яка справляє постійний цілеспрямований вплив на громадян України з використанням інформаційних технологій (що має всі ознаки постійної інформаційної агресії), маючи наслідком розпалювання національної та релігійної ворожнечі, пропаганди війни, насильницької зміни конституційного ладу України, порушення територіальної цілісності та суверенітету України.

У цьому контексті, на наш погляд, варто розглянути базові засади державної політики держави-опонента. Так, указом Президента РФ «Про затвердження Доктрини інформаційної безпеки Російської Федерації» визначено, що термін «інформаційна безпека» трактується як стан захищеності особи, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз, за якого забезпечуються реалізація конституційних прав і свобод людини та громадянина, гідні якість і рівень життя громадян, суверенітет, територіальна цілісність і стійкий соціально-економічний розвиток РФ, оборона і безпека держави (Об утверждени Доктрины, 2016) і він є документом державного стратегічного значення, стратегічного планування щодо подальшого розвитку держави і логічним продовженням Стратегії національної безпеки РФ.

Зосередимо увагу на дефініції терміна «національна безпека». Так, в указі Президента РФ «Про Стратегію національної безпеки Російської Федерації» читаємо: «національна безпека РФ – стан захищеності особи, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, за якого забезпечуються реалізація конституційних прав і свобод громадян РФ, гідні якість і рівень їх життя, суверенітет, незалежність, державна і територіальна цілісність, стійкий соціально-економічний розвиток РФ. Національна безпека включає оборону країни і всі види безпеки, передбачені Конституцією РФ і законодавством РФ, передусім

державну, суспільну, інформаційну, екологічну, економічну, транспортну, енергетичну безпеку, безпеку особи» (О Стратегии национальной безопасности, 2015).

Не обійшов увагою законодавець сусідньої держави і ситуацію, що склалася на території нашої держави. Так, у цьому ж самому документі вказано: «підтримка США і Європейським Союзом антиконституційного державного перевороту в Україні призвела до глибокого розколу в українському суспільстві і виникнення збройного конфлікту. Зміцнення ультраправої націоналістичної ідеології, цілеспрямоване формування в українського населення образу ворога в особі РФ, неприкрита ставка на силове вирішення внутрішньодержавних суперечностей, глибоку соціально-економічну кризу перетворюють Україну на довгострокове вогнище нестабільності в Європі та безпосередньо біля кордонів РФ» (О Стратегии национальной безопасности, 2015).

Відтак, на наше переконання, вищезазначене актуалізує потребу дослідження кореляції нинішнього стану справ в українському законодавстві як адекватної реакції та відповіді на новітні виклики й загрози, спричинені цією суспільною дійсністю.

Так, ст. 17 Конституції України передбачено, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу (Конституція України, 1996), чим ще раз підтверджується наша теза про те, що інформаційна політика країни належить до однієї з пріоритетних сфер діяльності держави і на формування й реалізацію якої повинен робитися особливий акцент з боку вищих посадових осіб, адже її недооцінка чи неврахування її потенціалу можуть призвести до негативних, часом непоправних наслідків, які в подальшому суттєво впливатимуть на визначення стратегічних пріоритетів діяльності держави, зокрема й державотворчих процесів загалом.

Стратегією національної безпеки України наголошено, що «для зміцнення позицій у Європі РФ застосовує енергетичну та інформаційну «зброю», намагається впливати на внутрішньополітичну ситуацію в європейських державах, підживлює тривалі конфлікти, збільшує військову присутність у Східній Європі. ...Для відновлення свого впливу в Україні РФ, продовжуючи гібридну війну, системно застосовує політичні, економічні, інформаційно-психологічні, кібер- і воєнні засоби. ...Російська окупаційна адміністрація та збройні формування РФ на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, в окремих районах Донецької та Луганської областей України грубо

порушують права й свободи людини і громадянина, їх діяльність загрожує безпеці України, інших держав Балто-Чорноморського регіону...» (Про рішення Ради, 2020), а з-поміж актуальних загроз національній безпеці України, зокрема, визначено інформаційно-психологічну війну, кіберзагрози, спеціальні інформаційні операції та кібератаки, пропаганду, відсутність цілісної інформаційної політики держави, слабкість системи стратегічних комунікацій, недостатній рівень цифрової грамотності, ненадійність інформаційної інфраструктури в умовах цифрової трансформації тощо.

Логічним продовженням Стратегії національної безпеки України, перша редакція якої була оприлюднена в 2015 р., стала Доктрина інформаційної безпеки України 2017 року, в преамбулі якої чітко вказується, що «застосування РФ технологій гібридної війни проти України перетворило інформаційну сферу на ключову арену протистояння. Саме проти України РФ використовує найновіші інформаційні технології впливу на свідомість громадян, спрямовані на розпалювання національної і релігійної ворожнечі, пропаганду агресивної війни, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення суверенітету і територіальної цілісності України» (Про рішення Ради, 2017), а мета цього стратегічного документа полягає в уточненні засад формування й реалізації державної інформаційної політики, насамперед щодо протидії руйнівному інформаційному впливу РФ в умовах розв'язаної нею гібридної війни, актуалізуючи тим самим потребу формування й реалізації інформаційної політики держави, адекватної новітнім суспільним реаліям.

Доктриною інформаційної безпеки України окреслено життєво важливі інтереси особи (забезпечення конституційних прав і свобод людини на збирання, зберігання, використання та поширення інформації; забезпечення конституційних прав людини на захист приватного життя; захищеність від руйнівних інформаційно-психологічних впливів), суспільства і держави, до яких, зокрема, віднесено: захист українського суспільства від агресивного впливу деструктивної пропаганди, передусім з боку РФ; захист українського суспільства від агресивного інформаційного впливу РФ, спрямованого на пропаганду війни, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення суверенітету і територіальної цілісності України; розвиток та захист національної інформаційної інфраструктури; розвиток медіакультури суспільства та соціально відповідального медіасередовища; створення з урахуванням норм міжнародного права системи і механізмів захисту від негативних зовнішніх інформаційно-психологічних впливів, передусім пропаганди;

безпечне функціонування й розвиток національного інформаційного простору та його інтеграція в європейський і світовий інформаційний простір; розвиток системи стратегічних комунікацій України (Про рішення Ради, 2017) тощо.

Документ також визначає основні пріоритети державної політики в інформаційній сфері щодо забезпечення інформаційної безпеки, захисту і розвитку інформаційного простору України, а також конституційного права громадян на інформацію, відкритості та прозорості держави перед громадянами, формування позитивного міжнародного іміджу України, що з урахуванням особливих умов, новітніх вимог і викликів, ведення проти України агресивної інформаційної війни не лише на її території, а й у світі, уможливує забезпечення його реалізації лише шляхом належної координації заходів, здійснюваних усіма державними органами, залученими до його виконання, забезпечення наступності й поступовості відповідних дій та рішень.

Аналізуючи сучасний стан інформаційної сфери країни, який нині значною мірою визначається наявністю військового конфлікту на Сході України та тимчасово окупованих територіях нашої держави, Г. Почепцов виокремлює низку принципових відмінностей між ворогуючими сторонами, зводячи їх до трьох основних рівнів – базового, організаційного та комунікативного (Інформаційна складова, 2015, с. 212–213; Почепцов, 2015, с. 462–463).

Нині доводиться констатувати, що інформаційна політика РФ набула характеру цілеспрямованої інформаційної війни проти України, яка характеризується перманентними цілеспрямованими маніпуляціями, перекручуванням фактів, дозованим поданням інформації, необ'єктивністю й поширенням фейків, іноді відвертою неприхованою брехнею, замовними матеріалами й постановочними відео, пропагандистськими закликами, які у своїй сукупності становлять невід'ємну складову державної політики РФ у цілому. Така стратегія містить ознаки посягання на територіальну цілісність України, її суверенітет та становить одну із найбільших загроз забезпеченню національної безпеки держави за всіма напрямками.

З огляду на зазначене, в реаліях суспільного розвитку постають нові проблеми, які потребують адекватного реагування й нагального розв'язання. Сьогодні в умовах військового конфлікту на Сході України та тимчасово окупованих територіях назріло питання розроблення методології реалізації інформаційної політики держави, здатної враховувати ситуацію, яка там склалася, та вживати відповідних заходів, спрямованих на її стабілізацію та поетапне вирішення.

Фахівцями Національного інституту стратегічних досліджень нині опрацьовується питання розроблення Концепції державної інформаційної політики щодо зони проведення АТО/ООС та окупованих територій, яка повинна передбачати реалізацію відповідних заходів оперативного та стратегічного рівнів.

Так, для здійснення адекватної викликам часу державної інформаційної політики в проблемних регіонах важливими є: створення комплексної карти інформаційного простору регіонів; проведення регулярних системних соціологічних досліджень з метою виявлення настроїв місцевого населення щодо актуальних питань державотворення; необхідність планування державної інформаційної політики в умовах реалізації різних сценаріїв розвитку ситуації; розроблення єдиного Зводу принципів і правил роботи журналіста та висвітлення подій у зоні проведення АТО/ООС, в якому має бути врахована вся специфіка ситуації; розроблення та затвердження Державної цільової програми відновлення національного телерадіомовлення на неконтрольованих територіях (Стратегія щодо Донбасу, 2017, с. 51–52) тощо.

Окреслена теза підтверджується стратегічними державними документами останніх років, зокрема ст. 7 Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» передбачено, що «для забезпечення національної безпеки, зокрема державної, економічної, інформаційної, гуманітарної та екологічної, відсічі і стримування збройної агресії РФ у Донецькій та Луганській областях органи сектору безпеки і оборони, інші державні органи України, їх посадові особи здійснюють заходи для відновлення територіальної цілісності України, а також забезпечують комплексний розвиток безпекової, економічної, інформаційно-телекомунікаційної, соціальної та гуманітарної інфраструктури на територіях, прилеглих до тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, реалізують відповідно до документів стратегічного оборонного планування заходи зі зміцнення оборонних і безпекових спроможностей України» (Про особливості державної політики, 2018), а «РФ як держава-окупант ... несе відповідальність за порушення захисту прав цивільного населення» (Про особливості державної політики, 2018).

У контексті викладеного вище актуалізується питання скоординування дій і заходів (у тому числі під час проведення інформаційно-комунікативних кампаній) різних органів державної влади щодо інформаційної реінтеграції в рамках державної політики «єдиного голосу», яка перед-

бачає додержання єдиної позиції та уникнення розбіжностей і неузгодженості в комунікаціях.

Тому Кабінетом Міністрів України з метою підвищення рівня інформування суспільства про діяльність органів виконавчої влади та впровадження реформ, висвітлення актуальних питань реалізації державної політики в різних сферах ухвалено рішення щодо формування урядової комунікаційної платформи «Єдиний голос». Профільному відомству відтак доручено забезпечувати здійснення системних заходів із підвищення якості комунікації органів виконавчої влади із суспільством, а також методичну підтримку проведення органами виконавчої влади комунікативної роботи, зокрема організацію та проведення тренінгів для працівників структурних підрозділів органів виконавчої влади, що забезпечують взаємодію із засобами масової інформації та громадськістю (Деякі питання, 2018).

З урахуванням викладеного вище одне з базових на сьогодні питань, які потребують негайного вирішення, – проблематика гарантування інформаційної безпеки держави та її забезпечення в межах всієї території України. Зважаючи на фактор присутності в її інформаційному просторі дестабілізуючих чинників, що в близькій та віддаленій перспективах можуть призвести до непоправних наслідків, актуалізується напрям так званої «реінтеграції» населення в умовах військового конфлікту на Сході України та тимчасово окупованих територій держави, причому цей процес повинен відбуватися за всіма сферами – безпековою, інформаційною, адміністративно-

правовою, соціально-економічною, політичною, соціогуманітарною тощо. Разом з тим необхідно зважати на те, що реінтеграція – це не лише питання відвоювання й повернення території до складу суверенної держави, а й насамперед наполеглива боротьба за людей, їхню свідомість і світосприйняття, цінності й переконання, настрої, відповідні дії та вчинки, а тому ми переконані, що власне інформаційна реінтеграція повинна передувати всім іншим згаданим напрямам.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Окреслені тенденції значною мірою визначають нині базові підходи уряду до формування й реалізації виваженої державної політики в частині забезпечення інтересів громадян, суспільства, держави за різними напрямками, адже розглянута нами проблематика стосується всіх без винятку сфер сучасного суспільного життя. Разом з тим новітні загрози і виклики, які перманентно виникають в інформаційному просторі нашої держави, потребують від уряду невідкладних комплексних заходів і ефективних управлінських рішень, здатних у сукупності досягти першочергової мети щодо розроблення якісно нових підходів до формування й реалізації державної політики, спрямованої на гарантування, забезпечення й ефективний захист національних інтересів у різних сферах суспільного життя. Тому перспективним у вказаному напрямі нам видається теоретико-методологічне обґрунтування проблематики пошуку дієвого інструментарію щодо протидії гібридним загрозам і викликам в інформаційному просторі сучасної України.

Список використаних джерел

- Горбулін В. Как победить Россию в войне будущего. Киев : Брайт Букс, 2020. 256 с.
- Горбулін В. П., Додонов О. Г., Ланде Д. В. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання : монографія. Київ : Інтертехнологія, 2009. 164 с.
- Гурковський В. І. Державне управління розбудовою інформаційного суспільства в Україні (історія, теорія, практика) : монографія. Київ : Наук. світ, 2010. 396 с.
- Деякі питання удосконалення комунікативної роботи органів виконавчої влади : Розпорядження Каб. Міністрів України від 12.12.2018 № 985-р. *Офіц. вісн. України*. 2018. № 100. С. 89.
- Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва : монографія / Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ, 2014. 328 с.
- Інформаційна складова державної політики та управління : монографія / С. Г. Соловйов та ін. ; заг. ред. Н. В. Грицяк ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, каф. інформ. політики та електрон. урядування. Київ : К.І.С., 2015. 320 с.
- Кіслов Д. В. Інформаційні війни : монографія / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ, 2013. 300 с.
- Кіслов Д. В. Політична безпека масових комунікацій : монографія / Київ. міжнар. ун-т, Ін-т екон. та гуманіт. проблем. Київ : МП Леся, 2010. 208 с.
- Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : за станом на 01 січ. 2020 р. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> (дата звернення: 01.02.2021).

- О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации : Указ Президента Российской Федерации от 31.12.2015 № 683. URL: <http://kremlin.ru/acts/bank/40391/> (дата обращения: 25.12.2020).
- Об утверждении Доктрины информационной безопасности Российской Федерации : Указ Президента Российской Федерации от 05.12.2016 № 646. URL: <http://kremlin.ru/acts/bank/41460/> (дата обращения: 25.12.2020).
- Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. Київ : ВД «Киево-Могилян. акад.», 2015. 497 с.
- Про Звернення Верховної Ради України до парламентів іноземних держав та парламентських асамблей міжнародних організацій щодо засудження політичних репресій Російської Федерації проти громадян України внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України та звільнення політичних в'язнів – громадян України : Постанова Верхов. Ради України від 01.03.2018 № 2312-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2018. № 13. С. 38.
- Про кінематографію : Закон України від 13.01.1998 № 9/98-ВР : за станом на 16 жовт. 2020 р. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9/98-vr/print> (дата звернення: 14.01.2021).
- Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : Закон України від 18.01.2018 № 2268-VIII. *Відом. Верхов. Ради України*. 2018. № 10. С. 67.
- Про підготовку та проведення міжнародної конференції «Уроки гібридного десятиліття: що треба знати для руху вперед» : Розпорядження Каб. Міністрів України від 04.07.2018 № 471-р. *Уряд. кур'єр*. 2018. № 130. 14 липня.
- Про підготовку та проведення міжнародної конференції з питань протидії гібридним загрозам : Розпорядження Каб. Міністрів України від 17.04.2019 № 257-р. *Уряд. кур'єр*. 2019. № 79. 24 квіт.
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. *Офіц. вісн. Президента України*. 2020. № 19. С. 26.
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України від 25.02.2017 № 47/2017. *Уряд. кур'єр*. 2017. № 38 (5907). С. 9.
- Про схвалення Стратегії інформаційної реінтеграції Донецької та Луганської областей : Розпорядження Каб. Міністрів України від 26.07.2018 № 539-р. *Офіц. вісн. України*. 2018. № 62. С. 119.
- Стратегія щодо Донбасу: політичний, економічний та гуманітарний вимір : матеріали II Відкритої кафедри з актуал. питань зовніш. політики, безпеки та дипломатії (24–25 берез.) / Ін-т сусп.-екон. дослідж. Київ, 2017. 71 с.
- Aliaksandrau A., Womack H. Brave new war: The information war between Russia and Ukraine. *Index on censorship*. 2014. Vol. 43. Issue 4. P. 54–60.
- Leuprecht C., Szeman J., Skillicorn D. B. The Damoclean sword of offensive cyber: Policy uncertainty and collective insecurity. *Contemporary Security Policy*. 2019. Vol. 40. Issue 3. P. 382–407.
- NATO Summit Warsaw 2016. North Atlantic Treaty Organization. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/events_132023.htm/ (last accessed: 01.02.2021).
- Van Herpen M. H. Putin's Propaganda Machine: Soft Power and Russian Foreign Policy. Lanham : Rowman & Littlefield Publishers, 2016. 336 p.

References

- Gorbulin, V. (2020). *Kak pobedit Rossii v voine budushchego* [How to defeat Russia in the war of the future]. Kiev : Brait Buks. 256 p. [in Russian].
- Horbulin, V. P., Dodonov, O. H., & Lande D. V. (2009). *Informatsiini operatsii ta bezpeka suspilstva: zahrozy, protydia, modeliuvannia : monohrafiia* [Information operations and security of society: threats, counteraction, modeling : monograph]. Kyiv : Intertekhnolohiia. 164 p. [in Ukrainian].
- Hurkovskiy, V. I. (2010). *Derzhavne upravlinnia rozbudovoiu informatsiinoho suspilstva v Ukraini (istoriia, teoriia, praktyka) : monohrafiia* [Public administration in the sphere of information society's development in Ukraine (history, theory, practice)]. Kyiv : Nauk. svit. 396 p. [in Ukrainian].
- Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on some issues of improving the communicative activity of executives from December 12 2018, No 985-p. (2018, December 28). *Ofitsiyniy visnyk Ukrainy*. Is. 100. P. 89 [in Ukrainian].
- Dubov, D. V. (2014). *Kiberprostir yak novyi vymir heopolitychnoho supernytstva : monohrafiia* [Cyberspace as a new dimension of geopolitical rivalry]. Kyiv : Nat. inst. for strat. studies. 328 p. [in Ukrainian].
- Hrytsiak, N. V. (Ed.) (2015). *Informatsiina skladova derzhavnoi polityky ta upravlinnia : monohrafiia* [Information component of public policy and administration]. Kyiv : K.I.S. 320 p. [in Ukrainian].
- Kislov, D. V. (2013). *Informatsiini viiny : monohrafiia* [Information warfares]. Kyiv : Kyiv. nat. univ. of trade and economics. 300 p. [in Ukrainian].
- Kislov, D. V. (2010). *Politychna bezpeka masovykh komunikatsii : monohrafiia* [Political security of mass communications]. Kyiv : MP Lesia. 208 p. [in Ukrainian].

- The Constitution of Ukraine, Law of Ukraine from June 28 1996, No 254к/96-ВР. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> [in Ukrainian].
- Decree of the President of the Russian Federation on the National Security Strategy of the Russian Federation from December 31 2015, No 683. Retrieved from: <http://kremlin.ru/acts/bank/40391/>
- Decree of the President of the Russian Federation on approval of the Information Security Doctrine of the Russian Federation from December 05 2016, No 646. Retrieved from: <http://kremlin.ru/acts/bank/41460/>
- Pocheptsov, H. (2015). Suchasni informatsiini viiny [Modern information warfares]. Kyiv : VD «Kyievo-Mohylianska akademiia». 497 p. [in Ukrainian].
- Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine on the Appeal of the Verkhovna Rada of Ukraine to the Parliaments of Foreign States and Parliamentary Assemblies of International Organizations Blaming the Political Repressions of the Russian Federation against the Citizens of Ukraine owing to the Armed Aggression of the Russian Federation against Ukraine and Release of Political Prisoners – Citizens of Ukraine from March 01 2018, No 2312-VIII. (2018, March 30). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Is. 13. P. 38 [in Ukrainian].
- Law of Ukraine on Cinematography from January 13 1998, No 9/98-ВР. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9/98-вр/print>
- Law of Ukraine on peculiarities of public policy ensuring the state sovereignty of Ukraine on the temporarily occupied territories in Donetsk and Luhansk regions from January 18 2018, No 2268-VIII. (2018, March 9). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. Is. 10. P. 67 [in Ukrainian].
- Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on preparation and holding of the international conference «Lessons of the hybrid decade: what you need to know to move forward» from July 04 2018, No 471-p. (2018, July 14). *Uriadovyi kurier*. Is. 130. P. 11 [in Ukrainian].
- Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on preparation and holding of the international conference on counteracting hybrid threats from April 17 2019, No 257-p. (2019, April 24). *Uriadovyi kurier*. Is. 79 [in Ukrainian].
- Decree of the President of Ukraine on the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine from September 14 2020 «On the National Security Strategy of Ukraine» from September 14 2020, No 392/2020. (2020, September 21). *Ofitsiynyi visnyk Prezydenta Ukrainy*. Is. 19. P. 26 [in Ukrainian].
- Decree of the President of Ukraine on the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine from December 29 2016 «On the Doctrine of Information Security of Ukraine» from February 25 2017, No 47/2017. (2017, February 28). *Uriadovyi kurier*. Is. 39. P. 9 [in Ukrainian].
- Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the Information Reintegration Strategy of Donetsk and Luhansk regions from July 26 2018, No 539-p. (2018, August 14). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*. Is. 62. P. 119 [in Ukrainian].
- Institut suspilno-ekonomichnykh doslidzhen (2017). Stratehiia shchodo Donbasu: politychnyi, ekonomichnyi ta humanitarnyi vymir : materialy II Vidkrytoi kafedry z aktual. pytan zovn. polityky, bezpeky ta dyplomatii (24–25 berez.) [Strategy for Donbass: political, economic and humanitarian dimension. Kyiv. 71 p. [in Ukrainian].
- Aliksandrau, A., & Womack, H. (2014). Brave new war: The information war between Russia and Ukraine. *Index on censorship*. Vol. 43. Is. 4. P. 54–60.
- Leuprecht, C., Szeman, J., & Skillicorn, D. B. (2019). The Damoclean sword of offensive cyber: Policy uncertainty and collective insecurity. *Contemporary Security Policy*. Vol. 40. Is. 3. P. 382–407.
- NATO Summit Warsaw 2016. (2016). North Atlantic Treaty Organization. Retrieved from: https://www.nato.int/cps/en/natohq/events_132023.htm/
- Van Herpen, M. H. (2016). Putin's Propaganda Machine: Soft Power and Russian Foreign Policy. Lanham, USA : Rowman & Littlefield Publishers. 336 p.

Oleksandr Tverdokhlib,

Doctor of Public Administration, Associate Professor,

Professor of the Department of Public Administration in the sphere of Civil Protection, Institute of Public Administration and Research in Civil Protection, Professor of the Department of Strategic Communications, National Defense University of Ukraine named after Ivan Cherniakhovskyy

FUNDAMENTAL PRINCIPLES OF PUBLIC POLICY STRATEGY-MAKING UNDER CONDITIONS OF MODERN THREATS AND CHALLENGES FOR THE UKRAINIAN INFORMATION SPACE

The general articulation of the issue and its connection with the important research and practice tasks. The problem of improving the institutional approach in the system of public administration and regulation of relevant processes and phenomena in the information space of modern Ukraine concerning scientific rethinking of essence and role of the

mentioned issues is now gaining a growing importance. Under current difficult transformational conditions Ukraine pays a considerable attention to the issues raised, trying to continue making a state information policy, while striving to ensure a high degree of its efficiency and effectiveness, increasing and strengthening its positions.

The analysis of the recent publications regarding the issues this article deals with; identification of parts of the general problem that have not been previously addressed. Over the past few years, many publications have been published highlighting the issues we have raised. We consider the approaches proposed by scientists and practitioners to characterize purely authorial opinions to finding optimal decisions for this comprehensive issue, the complex solution of which is, in our opinion, a matter of the future; however some aspects require immediate actions.

The purpose (the objective) of this article is to outline the basic theoretically-methodological and practically-applied principles for developing strategic directions of Ukraine's state policy elaboration as an adequate and balanced approach of the government to further development of the state information space under conditions of hybrid threats and challenges of modernity.

The key results and the background. One of the basic issues that need immediate decisions is the issue of guaranteeing information security of the state as well as its provision within the entire territory of Ukraine. Taking into consideration the presence of destabilizing factors in its information space, which in the short and long terms may lead to irreparable consequences, the problem of so-called «reintegration» of population under conditions of the military conflict in eastern Ukraine and temporarily occupied territories is of great relevance. The mentioned process must take place in all spheres – security, information, administrative and legal, socio-economic, political, socio-humanitarian, etc. However, it should be noticed that reintegration is not only a matter of recapturing and returning the territory to a sovereign state, but also, above all, a persistent struggle for people, their consciousness and worldview, values and beliefs, attitudes, actions and activities, etc. Therefore, we are convinced that information reintegration should actually precede all the other areas mentioned.

Conclusions and the prospects of the further research. The outlined tendencies largely determine the basic approaches of the government to making and implementation of a balanced state policy in the direction of ensuring the interests of citizens, society and state in various areas. At the same time, the latest threats and challenges that constantly arise in the information space of our state require the government to take urgent comprehensive measures and to make effective managerial decisions that are able to achieve the primary goal in developing qualitatively new approaches to making and implementation of public policy, ensuring effective protection of national interests in various spheres of public life. Therefore, the theoretical and methodological substantiation of the problem on searching for effective tools for counteracting hybrid threats and challenges in the information space of modern Ukraine seems to have a prospective potential.

Keywords: national security; information security of the state; protection of the national information space; strategic directions of the state information policy; hybrid threats and challenges.

Матеріал надіслано 14 лютого 2021 р.

Цитування:

Твердохліб О. Фундаментальні засади стратегування державної політики в умовах новітніх загроз і викликів для інформаційного простору України. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2021. Вип. 1. С. 113–120.

Повна версія статті доступна також на сторінці:

<http://zbirnyk-nadu.academy.gov.ua>